

SEGONA ÈPOCA. ANY I.—NÚM. 3.

BARCELONA, 20 DE MARS, 1889

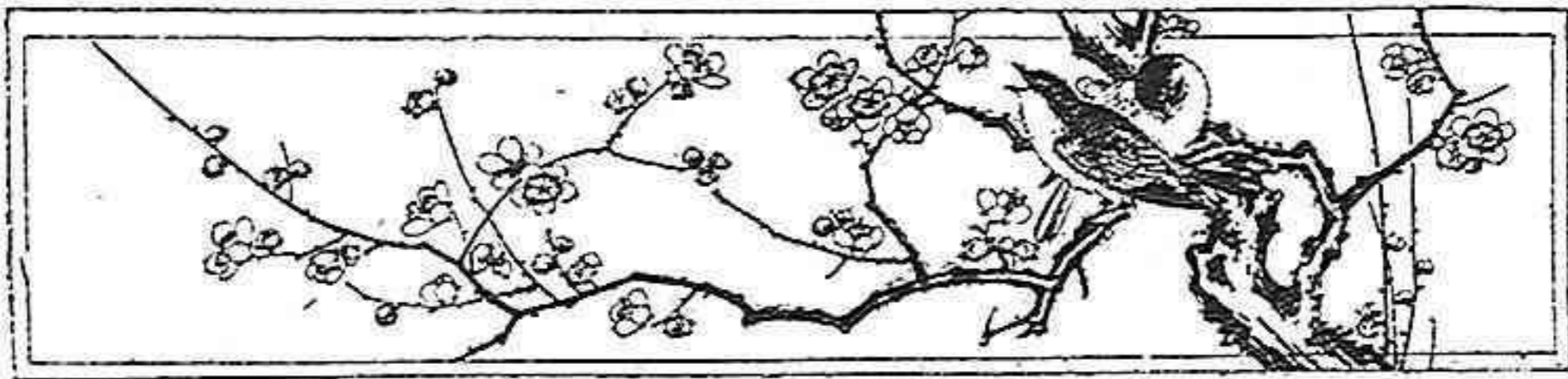
L' AVENÇ

LITERARI * ARTISTICH * CIENTIFICH

REVISTA MENSUAL IL-LUSTRADA

Friedrich Schlegel

SOBRE 'L POETA POPULAR

EN FREDERICH SOLER (SERAFÍ PITARRA)

LA amistat íntima es una tatxa legal en los testimonis; y en lo terreno literari, si bé no constituheix una tatxa l' intimitat del que judica ab lo qui es judicat, ab tot, dóna lloch á suposar parcial lo judici.

Ab aixó, essent jo íntim amich d' en Frederich Soler, no vull donar motiu á sospitas fent aquí un judici de las sevas obras, ni es ara ocasió oportuna per analizar las condicions literarias del més fecundo autor del nostre teatro, al qual hi té donadas cent produccions, abarcant ab ellas tots los géneros escénichs, desde 'l festiu sainete fins al drama trágich.

Parlaré, donchs, del tantas vegadas llorejat autor, prescindint dels seus mérits y limitantme al espay de que puch disposar en aquest ilustrat periódich.

Es en Frederich Soler lo poeta més popular de Catalunya, y es lo poeta que més ha fet pera fugir de la popularitat, no per repugnancia á ella, sinó per modestia en un principi y per docilitat de carácter més endevant.

En sos primers anys, fins que entrá á aprenent de rellotjer, no había rebut més instrucció que la justa per sapiguer llegir y escriure. Va fer algunas joguinas pera representarse en una arcoba, habilitada per escenari, de casa del que més tart sigué lo seu sogre, y no doná més importancia que la que tenían aquellas ignoscentas produccions, á *L' esquella de la torratxa*, que escrigué per una societat particular d' aficionats que

funcionava en l' Odeon. Lo senyor Fontova, que allavoras era l' actor cómich d' aquest teatro, y l' empresari senyor Dimas, li demanaren l' original de la xistosa parodia pera representarla en las funcions públicas y molt tingueren que fer pera convéncer al autor, de que l' obra faría efecte davant de gent que pagués l' entrada.

Accedí finalment en Soler á la reiterada demanda, y de aquí nasqué la Societat «LA GATA», primera pedra del modern Teatro Catalá.

No tant sols per no ferse popular, sinó fins per no ésser conegut, en Soler adoptá 'l pseudónim de *Serafi Pitarra*, y resultá lo que debía resultar, que fentse populars las sevas obras, se va fer popular lo pseudónim.

Lo públich, en totas las funcions demanava al autor, però ell no volía accedir ni als aplaudiments del públich, ni á las instancias dels actors y dels amichs seus.

Allavors, may nos hem sapigut explicar perquè, alguns crítichs teatrals las donaren en declararse contraris á las produccions humorísticas d' en Pitarra; y dihem que no comprem lo motiu d' aquesta conducta, quan los mateixos crítichs se desfán, molt justament per cert, en elogis á n' en Ramon de la Cruz y en Cárles Goldoni, autors que deuen la celebritat á las sevas obras populars, tan en la presentació de las costums, com en la pintura dels caràcters, com en l' us del llenguatge apropiat als personatges que descriuen. ¡No havia de fallar ab en Soler alló de que ningú es profeta en la seva pátria!

Lo pitjor, en nostre concepte, va ésser, que ell va fer massa cas de lo que aquells periódichs li deyan, no adonantse de que lo poble, per més que diguessen los diaris, omplía 'l teatro en totas las funcions que 's donavan d' obras d' en Pitarra. Y al dir *poble*, entenguis que 'm refereixo al sentit natural de la paraula, aixó es, al conjunt de totas las classes socials.

Deturantse, donchs, en Frederich Soler en mitj d' aquesta corrent popular, va torce 'l camí y 's determiná á escriure un drama. Aquest va ésser *Las joyas de la Roser*, que obtingué un éxit extraordinari, essent d' observar que no poca part del éxit pertany á alguns personatjes que en ell hi figuran, que semblan vinguts allí del camp de las *gatadas*, com en só de protesta de la nova senda que l' autor empenía.

En vista de l' acceptació general ab qué 's prengué 'l drama, era de creure que al final de la obra quan menys, en Pitarra complauria 'ls desitjos del públich que ab insistencia 'l demanava entremitj dels actes y al acabarse cada un d' ells.

Tampoch pogué aixó conseguirse, á pesar de trobarse en l' escenari del Odeon D. Víctor Balaguer, oferint á n' en Soler que ell l' acompanyaria á las taulas y 'l presentaria al públich.

Molt temps tardá encara 'l popular poeta á presentarse devant del públich, tenint en compte que fins aixó fou degut á especials circumstancias que no es del cas relatar.

Medalla conmemorativa del premi concedit á En Frederich Soler per la *Academia Española*.

Dibuix de E. Canibell. Encuny de J. Morató.

Com si li dolgués no obtenir un títol literari, fixá 'ls ulls á ne 'ls «Jochs Florals», institució que may ha sigut popular, y que may ho será si no se li dona una organizació distinta de la que té. Es una festa acadèmica en lo fondo y de galanteria en la forma, però que careix de popularitat.

En los «Jochs Florals» obtingué en Soler una menció honorífica en 1865, un accéssit en 1871, un premi en 1872, y quatre premis, dos accéssits y cinch mencions honoríficas en 1875, guanyant lo títol de *Mestre en Gay Saber*.

Empró, per més que 'n Frederich Soler hage procurat,

conscient ó inconscientment, no anar á la popularitat á que 'l duya 'l seu geni, no ho ha lograt, perquè encara que s'hagués proposat ferho, no hauria pogut contenir los naturals impulsos del seu sentiment. Aixís es que fins los dramas que d' ell han sigut més aplaudits, sense volguer dir que no tinguin altres qualitats molt recomenables, son aquells en que hi abundan las pinzelladas cómicas y las escenas tretas de la vida real, com son: *La dida*, *Lo rector de Vallfogona*, *Lo ferrer de tall*, *Lo pu-bill* y altres del seu repertori..

¿Temía en Soler quan solsament se dedicava al seu género predilecte, que diguésen que era incapás d' escriure en sério? Aixó l' havia de tenir sense cap cuydado, porque 'l género cómich es tant digne com qualsevol dels altres, y té tanta trascendencia com lo que més ne tingui. *Anche videndo si corregge il vizio*, diu lo poeta italiá y rient, Cervántes, lo primer novelista, exterminá una plaga que assolava 'l camp de la literatura castellana.

No dupti 'l nostre amich, que seguint los familiars consells que li donavam en la rebotiga de la seva rellotjería, també cultivant lo género cómich hauría obtingut lo premi que la *Batalla de reynas* li ha valgut y allavors de segur haurían sigut més explícits en son dictámen los académichs de la llengua de Castella.

CONRAT ROURE

ENCENSER DE L' EPOCA ROMANO-CRISTIANA

L'us d' encens en la Iglesia, es tan antich com ella, y, sens dupte, prové ja del culto hebraych. Ne parlan los Cánons Apostólichs, y St. Hipólit de Oporto al comens del segle III, y Sant Ephreen en lo IV, fánne especial menció. St. Ambrós diu: «quant offerim lo sacrifici, encensém l' altar, perque sia ben acullit per lo Angel del Senyor.»

També en las professons se cremava encens, per má dels diacas.

Lo emperador Constantí doná á l' iglesia de St. Joan de Latrán dos encensers d' or pur, que pesavan 30 lliuras, y un altre de 15, engastat de pedras finas (Anastasi).

La forma primera d' encenser, fou de urna, que s' tenia per son peu. Més avant se l' hi anyadí una cobertora foradada, y per últim l' hi agregaren cadenetas per poder brancolarlo.

En lo llibre del Exodo, 30, párlas' del *thymiama*, que era una confecció de aromas per l' altar, de ahont se digué al encenser *thymiaterium*, y per altres noms, *perfumatorium*, *ignibulum*, *thuribulum*, *offerturia*, acompanyat de sa maneta (*navicula* ó *cannula*). *Encens* equival á materia que s' encén al foch.

Del indicat Anastasi resulta que envers lo segle IX, s' estilavan altres grans thymiateris penjats davant l' altar, en

diadas solemnes: «Sergius papa, thymiaterium aureum majus cum columnis et cooperculo, suspendit ante imagines tres beati Petri apostoli, in quo incensum et odor suavitatis, festis diebus dum missarum solemnities celebrantur, mittitur.»

L' encenser que aquí reproduhim, es una de las joyas presentadas en la secció Arqueológica de l' Exposició Universal darrerament celebrada á Barcelona, propi del ardent coleccionista de Vich, senyor Maciá, á qui l' art deu moltes altres bonas troballas. Consisteix en una urneta de bronze á sis cayres, alta de tres quarts de palm y poch més ample, sostinguda per tres peus d' aucell, sens cuberta, y afiansada ab tres curtas cadenas de palm y mitx, unidas á la urna per medi de petites gafas de planxa de metall, retalladas en forma de dos caps d' aucell en oposició, y un forat en mitx. Tot'son ornament se enclou en unas repisetas de doble bordó, dalt y baix, y á unas rodas de cercles concéntrichs en quiscun de sos sis enfronts.

Que es pesa de gran vellura, no cal duptarne, atesas sas condicions primerencas, havent estat desenterrada, segons son amo, de un antich cementiri prop de Besalú.

Alguns l' han reputada romana, però li manca segell d' estil clássich, no sols de sa bona época, sinó de son decahiment; de altra part no consta que l' sacerdoci gentilich fes us d' aytals utensilis. En cambi, averiguat que la Iglesia los empleá desde sos comensos, res té de particular que se'n trobás un en mitx de tombas ó runas romano-cristianas dels primers segles.

Tal es la fetxa que no duptém dar á est encenser, considerada sa senzillesa, no per cert tosca com cosa primitiva, sinó senzilla d' intent, ab remembransa d' anterior perfecció, significant molt sas alusions d' aucells ó colomas, que foren precisament símbols característichs del primer art cristiá.

La forma de urna y la falta de cuberta, son nous arguments de sa nativa condició, per lo ja demunt consignat, ab advertencia de que al esser descubert, encara guardaba crostas d' encens, empedrehidas per lo temps. Tocant á las cadenetas, si bé algun autor suposa no haverlas tingut dit moble fins al segle XII, podém citar en contra lo testament de Rigolf bisbe d' Elna, del any 915, qui senyala «incensarios duo, cum cathenis argenteis.»

Precisament l' acte d' encensació, exigeix semblant accesso-

ri, y de sa natura debía portarlo un *thuribulum* com lo del senyor Maciá.

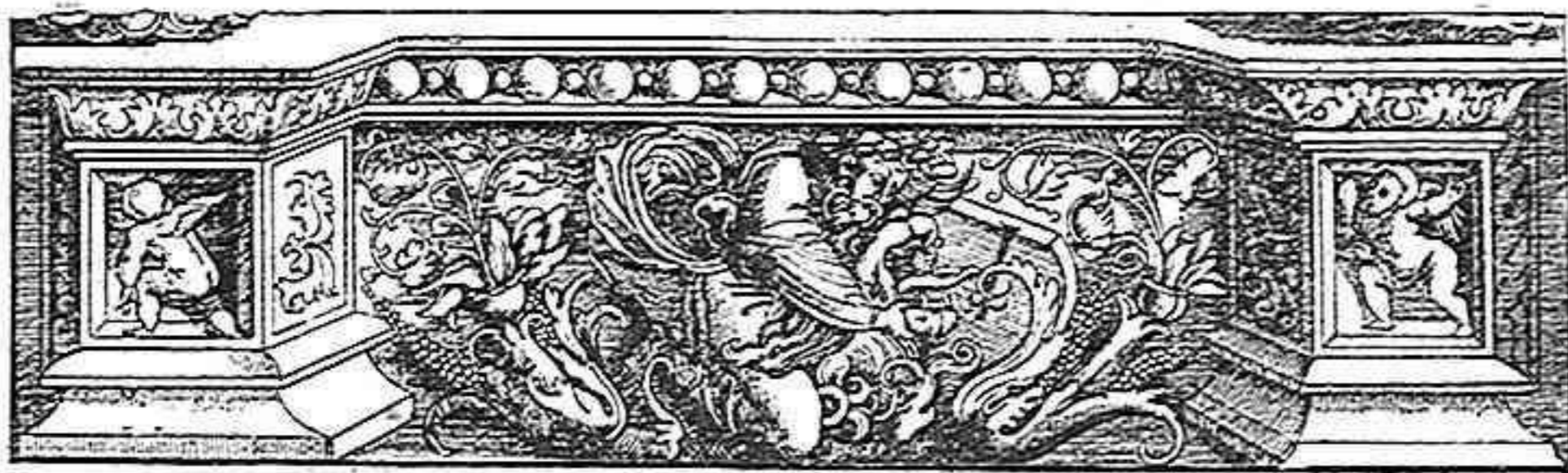
Avuy que tants se dedican al encenser, podrián dirnos ¿cóm se maneja, sens subjecció de *cadena*s ó bé sens ajut de *cordons*?

J. PUIGGARÍ

Encenser románich, prop. del Sr. Maciá de Vich.

VETLLANT

A ANTONI Mre GALLISSÀ

QUAN vaig arribar á la casa del amich, estava fet un xop. Truco, entro, pregunto que hi há de nou, y al saber qu' estava reposant tranquil, me poso davant del foch pera aixugarme la mullena, que 'm refredava fins lo moll del os.

A fora encara plovia ab pluja desfeta. Petavan las canals damunt las pedras del carrer, xarbotant fins als primers pisos. Los ambornals de las aceras no podían donar l' abast. No passava ningú, y sols de tant en tant, algun carruatge, potser de metge, feya trontollar un moment los vidres de la sala ahont jo m' estava. Després res; la remor monótona del ruixat, brunzint dintre de las orelles, persistent com los estranys xiulets ab que hi ressona la buydor del silenci.

La llar donava bó de veure. Un gros tió 's consumía en infernal flamarada, qual calor arribava á torrarme l' esquena ab tot y estarme á mitja sala. Una sola candela cremava en los canalobres d' aquell rich moble de roure esculturat, que servía de xamaneya. Ja no m' espantava tant la idea de passar en blanch una nit d' hivern. La calor me reconfortava y ja no trobava anyora lo meu llitet de solter, que á casa 's devia migrar de soletat y tristesa.

La flama del tió projectava en la paret la meva ombra engrandida y bellugadissa prenent estranyas figuras. Ara llarga,

ara ampla, després torta y estrafeta. En aquella soletat me feya basarda, qu' aumentava encara més, la quietut aixordadora que regnava, acompanyada *á la sordina* per lo xipollejar de la pluja en lo pati, lo *glu glu* de las canonadas plenas d' aygua que ab pena engolían y de tant en tant per los lleugers remors qu' eixían de la propera cambra del malalt. Una ampolla ó una copa al topar ab lo marbre del tocador, una cullereta de plata, lo xiu-xiu d' una conversa, un sospir.

Entrá la esposa del amich. Sa vista m' impresioná. Estava bellíssima com máy, ab tot y l' abandono del seu vestir y de la seva persona. La negra mota esbullada de damunt son front li donava un to angelical al seu rostre adolorit y flagellat per l' insomni y l' sufriment.

M' allargá la má ab agrahiment pe'l sacrifici que feya.

—Y donchs, ¿cóm aném?—

—Sembla que 's presenta bona nit, per ara, si no s' espatlla.—

No 'ns parlavam, però 'ns compreníam. Ella sabia tot lo ferm de la meva amistat pera 'l pobre malalt. Y jo també era testimoni antich del amor grandíós d' aquellas duas ánimas. Per aixó llavoras no trobavam paraulas, perquè la tristesa de la situació nos aclaparava. Y jo 'm sorprenia de veure entristit aquell ángel que fins llavoras sols havia probat la ditxa y ella també al véurem abatut per la desgracia d' en Lluís, á mi que tant bonas horas de gatzara havia passat ab aquell jove matrimoni.

—¿Per qué no s' en vá al llit, Dolors? Ara ja soch jo aquí.—

—Després de la presa de las onze. Ara ja falta poch y tampoch no dormiria. A las onze medicina, á mitja nit caldo y 'l ví de Burdeos, y després cada duas horas l' una cosa y l' altre. Ja veu si es ben senzill de cuydar lo meu malalt. ¡Ah! si té set li dona aygua temperada ab unas gotas d' aquell licor que trobará damunt de la tauleta. Per lo demés, ja 's queda també la Pepeta, y l' ajudará.

—¡Oh! ¡no crech pas que la necessite per res!—

—Ara vinga al menjador; pendrá café.—

—¿Per qué? Si ja n' he pres abans de venir.—

—No hi fá res. ¡Son tan llargas ara las nits!

Tocaren las onze, que 'l fort vent de Llevant se n' enduya

ressonadoras, tantost despresas del campanar de Santa Maria.

La Dolors se n' entrá á la cambra ab una correguda, de puntetas, pera no moure soroll; però ab aquell brugit agradable de vestits de dona, que recorda 'l que mou lo vent pe 'ls canyars.

Jo me 'n vaig anar al menjador, ahont la cambrera m' esperava per servirme 'l café. També ella portava en la cara lo ayre entristit de tota la casa y sos ulls ullerosos feyan á saber ben clar la part que també havia prés en los tráfechs de tots aquells días de sufriment.

Lo café estava fet de má mestre. Era aquell mateix qu' en la mateixa taula haviam prés en horas felissas, en Lluís, la Dolors y jo; al encendre 'l cigarret la cambrera, dreta al davant meu á l' altra banda de menjador, m' acostá 'l cendreret de sobre taula.

Era una obra d' art que jo havia regalat á en Lluís pe 'l seu sant, una joguina, un bronze humorístich de molt bona firma.

Després entrá la Dolors y vaig llensar lo cigarro. Nos ficarem á la cambra d' en Lluís, procurant no fer remor per damunt del vellut de la catifa.

Lo dormitori no era molt gran, però hi cabían ben bé 'l llit matrimonial, un tocador, cadires y una tauleta *secretaire* de la Dolors. Damunt d' aquesta tauleta cremava 'l llum que vetllava, tapat per la banda del malalt per un estrany vano japonés de seda que feya de pantalla.

En Lluís jeya de cara al sostre, entre un munt de coixins de tota mena. Uns grans, altres petits; uns pe 'l llarch, altres de través y la gira del llensol li tapava la barba. Respirava ab pena, sa color era encesa y 'ls ulls brillants per la febre. 'M conegué tot seguit y prová de riure:

—Ola, ets tu; ja t' has deixat carregar lo mort.

Aquell humorisme 'm feu espuntar llágrimas.

—¿Y donchs cóm aném?—donantli un copet damunt de las camas.

—Ja ho veus. No t' amohinaré gayre, vull estar ben quiet á veure si 'n surto.

Llavoras fou la Dolors qui no 's pogué contenir lo plor. ¡Tal volta no havia pensat may en qu' era possible que son espós no surtís d' aquella malaltia!

—¿Per qué no te 'n vas al llit, Dolors?

—Ara—y acostantse á n' en Lluís semblá demanarli comiat ab los llabis.

—No; 'm crema la boca y aquest tuf de la febre 'm fastigueja. Ves Dolors, ves á descansar.

—Bona nit—digué baixet mentres jo la acompanyava fins la porta. Allí 'm torná á dir:—Tot está á punt, damunt de la tauleta trobará per si 's vol entretenir. Si hi há res de nou, truquim á la porta del quarto; jo no 'm despullo fa moltes nits. ¿M' ho promet?—Per'llá á las duas ó á las tres vagi al menjador á fer resopó y fassi entrar la Pepeta al quarto. Bona nit.

Al tornar al capsal me digué en Lluís signant ab lo cap á la Dolors.

—Pobre xicota, com m' estima. No déu tenir ós sencer ab tants días.

—Calla, que no 't convé cansarte.

Ell se quedá quiet altra volta tractant de dormir.

Jo 'm vaig asseure en un dels grans sillons de vellut que hi havia á la espona.

Ab tot y 'l café que havia prés semblava que la son volgués ferme una mala passada. Aixís es que obría 'ls ulls com un esperitat pera no cloure'ls y 'ls passejava per tots los indrets de la cambra. La respiració de 'n Lluís s' anava fent més rápida y fadigosa, era que 's condormía. De tant en tant feya un gros sospir sense moure's y tornava á rependre lo ritme precipitat. Eran los sospirs que 'l mal li arrancava fins y á través del somni.

Aquella cambra estava plena de la Dolors, s' hi sentía perfum d' ella en mitx de las fortas olors del ácit fénich y de la febre mateixa.

La piqueta d' aygua beneyta y 'l Sant Cristo del capsal demostravan ben clar qui las havia comprat. En lo tocador ó consola dos colossals grupos de flors eran fets d' *ella*; son rellotget obert damunt de la rellotgera movía una fressa joguina y apagada y damunt del seu petit escriptori una mostra del talent de la Dolors que ab tot atinava y de tot se feya cárrech. M' havia preparat lo tinter y plomas davant d' un feix de papers blanchs, per si volía entretenirme escribint. Aquella delicadesa de dona m' agradá tant, que fins hauría plorat de

alegría en l' estat que 'm trobava. Vaig pensar en las atencions de la meva mare y es que totas las donas al casarse ja sòn *mares* encara que no tingan fruyt de benedicció. Aquella resignació y aquells cuydados de la Dolors y tots los detallets de sa pròvida sollicitut eran maternals.

Y entrant en aquestas filosofías, va invadir-me la són, que no podia allunyar. Encara plovia y 'l monótono *glu, glu* dels sobreixidors del pati m' acabava de fer ensopir. Vaig recordar-me de lo bé que 'm trobava al llit de casa, quan m' hi ficava al tornar del *café* ahont havia deixat los companys; però en Lluís era 'l millor de tots ells y jo havia de ferho porque... encara que...

De sopte me despertaren las dotze. Tenia de donar alguna cosa al malalt. Al sortir de la cambra, ja la Pepeta s' avansava oferint-me lo plat y tassa de caldo pe 'n Lluís, ab la copeta de Burdeos.

Després d' haverli donat, en Lluís me demaná que li llegís alguna cosa en veu alta. Vaig agafar un llibre y li vaig llegir *L' Anech lleig*, d' Andersen. Quan acabava 'm digué:—Prou. —Després s' adormí altra volta ab fatichs de respiració.

Y aquellas olors de malaltia, y 'l rellotget de la Dolors y la migrada claror de la llantieta y la pluja y la quietut del carrer s' aplegaren pera vénce'm en la lluyta ab la són y jo'm desesperava. Vaig aixecarme, res hi valia; ab un poch més topo ab una cadira. Provar d' escriure, impossible. Com si 'l paper fos imant que hagués atret fortament la ploma, aquesta se quedá inmòvil damunt de la *quartilla*.

Vaig tornarme á asseure á punt de cridar á la Pepeta, però me 'n vaig donar vergonya; feya una hora y mitja que vetllava. S' estava bé en aquell silló. Per no adormirme vaig mirar fixament al llum y alló vá acabar d' ensopirme, de manera que la imaginació, prenent volada vá cuydar á marejarme. Vaig sentir débilment una campaneta y (tot aixó sense moure'm) vaig treure 'l llum al balcó pera adorar á Nostramo. Vaig ficarme á la Iglesia y vaig trobar agenollada á la Dolors preguntant á Deu per la salut del seu espós volgut. Al preguntarli per qué 'l deixava sol, me digué que ja hi tenia un ángel que vetllava. Me 'n vaig tornar ab en Lluís y no vaig veure á ningú al quarto. Després m' asseya en lo silló y tot d' una apare-

gué, apartant lo papalló del llit, un àngel que ab son dit rosat guaría al meu amich, tornantli la salut y la alegria al matrimoni.

Al despertarme esbarat, una forma blanca estava en la es-pona del malalt. Vaig restar corprés y no 'm poguí alsar de la cadira.

La remor d' un bes angelical acabá de desvetllarme.

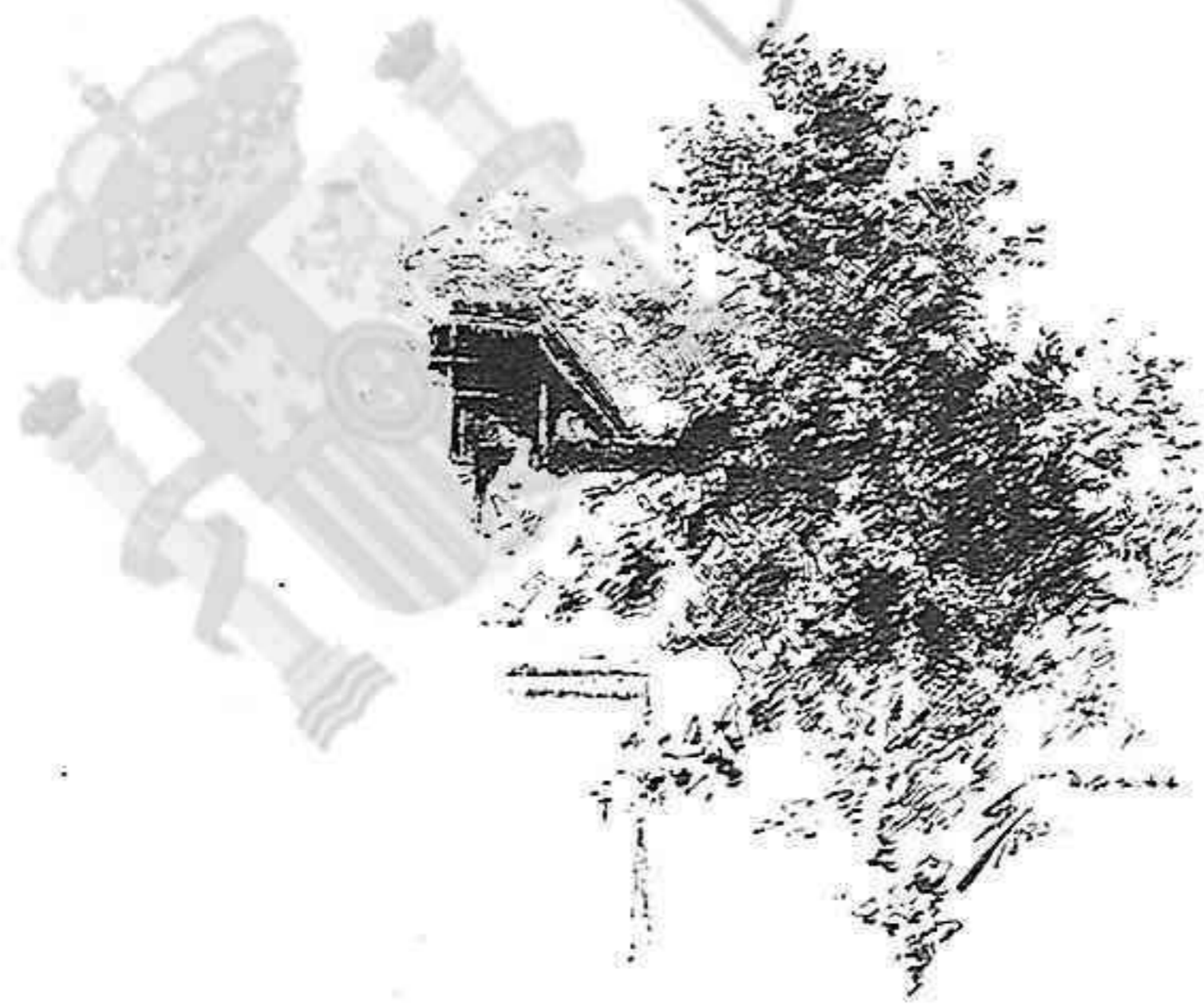
Al costat d' en Lluís hi havia la Dolors que acabava de donarli la medicina.

Lo meu somni havia estat veritat. Un àngel lo guaría.

¡Qué felissos son los malalts vetllats pe 'ls àngels de la terra!

BONAVENTURA BASSEGODA

Janer, 1889.

INTIMA

May al mon veuré alegrí
com la teva á Montserrat:
Queya 'l jorn; la escolanía
cantava y li responía
un vol d' aucells amagat.

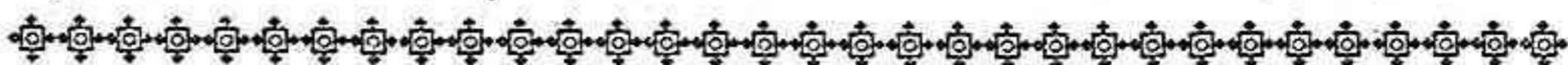
Com un d' ells, lo jorn primer
que al niu tot sol no s' ajoca,
respiravas tant á pler,
que no sé qué hi puga haver
més dols que llavors ta boca.

De ton somriu la ternura,
lo pur amanyagement
de ton mirar, la hermosura,
lo lloch, l' hora, la ventura...
no 'ls oblidaré un moment.

Va ser un instant d' aquells
que un Rey, per besá' 'ls clavells
de la boca d' una dona,
no 'l paga... ni en sos cabells
posantli la real corona.

Mes, una te 'n vaig cenyir,
jo, mellor y més preuhada,
per que no 's pert ni al morir:
qu' era de las flors formada
que 'n mon cor has fet florir.

Francesch Ubach y Vinjeta

MOVIMENT REGIONAL

Ab aquesta doném comens á una sèrie de *revistas* que anirém publicant cada dos ó tres mesos, y que, com indica son títol, compendrán tot lo que tinga caràcter regionalista entre nosaltres, ó lo que en regions foranas, pot sernos de profitós exemple.

Ningú negará que nostra causa pren increment y que son més cada día los actes que revesteixen sagell catalanista. Encara que no massa pràctichs, tots plegats fan número, qu' es lo que 'ns convé en las actuals circumstancias.

Podrém espatllar nostra causa ab actes tan desencertats com lo *Missatge á la Reyna*, pero 'l regionalisme catalá no per xó deixarà de créixer; es empresa que está per damunt de nosaltres, y pesi á qui pesi farà sa vía; perque es la causa moderna, la de tots los pobles lliures ó que deuen serho, y, caracterisan aquest sigle las grans emancipacions (p. e. Hungría, Grecia, Bélgica), de la mateixa manera que fou marca de la época del Renaixement lo cesarisme y la absorció.

Y es per demés curiós veure aquesta tendencia particularista en lo sigle XIX quan encara ha aconseguít á un Napoleón I y ha assistit al desquartisament de la nació polonesa.

Tots los pobles saben avuy qui son y á que venen, y ja que s' es acostada la época de la revindicació de las nacionalitats sotmesas, á tots los catalans nos toca contribuir ab nostras forsas á aquest moviment del pervindre que ha comensat á iniciarse en nostres días, si la conciencia 'ns diu qu' es causa justa y bona.

Lo projecte de nou Códich Civil ha revoltat justament á quasi todas las corporacions y periódichs catalanistas. Mentres aquestos li han dedicat articles á combatre; aquells han fet reunions ó n' han projectadas, y tothom alhora ha estat pendent de lo que feyan nostres representants vora 'l govern. De tots los actes á que aixó ha donat lloch cap ha revestit fins ara la importancia de la reunió pública celebrada en lo teatre Principal de Sabadell, per lo Centre Catalá d' aquella ciutat, lo día 26 del passat Febrer, ahont s' hi digueren cosas oportuntíssimas sobre l' article 15 d'el Códich que 'ns amenassa. Lo Centre Catalá de Sant Sadurní de Noya celebrá lo día 10 del corrent una reunió, al mateix objecte; á Vich s' han comensat á donar conferencias pera posar de relleu los defectes del dit Códich; y la *Lliga de Catalunya* ha remés una exposició á las Diputacions provincials y Ajuntaments de Catalunya á fi de incitarlos á la protesta.

Ab gust veyém que 's pren afició á celebrar festas pera commemoració de aniversaris remarcables pe 'l catalanisme. Al cinquantenari del *Gayter del Llobregat*, ha seguit una data de molta més trascendencia; lo 27 de Febrer, aniversari de la mort del gran patrici Pau Clarís. Fou celebrat ab duas *valladas*; la una per la nova societat *Juventut Catalana* en lo teatre del Olimpo, y l' altre per la *Lliga de Catalunya*; en abduas s' hi llegiren treballs de mérit, y, com á recort de la primera, se repartí als concurrents un exemplar del discurs en defensa de las llibertats catalanas, que Melo posa en boca de Clarís.

S' ha refet la comissió per aixecar un monument al gran ciutadá, y aplaudim de

cor la noble y patriòtica alocució que ha dirigit *als catalans*. Monuments com lo d' en Pau Claris son los que honran al poble que 'ls aixeca. Felicitemnos, donchs, de que la idea s' haja remogut, y que ben aviat poguem contemplarlo fet.

Per ara, nostra llengua está més d' enhorabona que nostre dret. La aparició de la *Revista Catalana*, nova publicació que dirigida per Mossen Jaume Collell, ve á entrar en lo camp catalanista ab lloables propòsits, es un fet de importancia, encara que 's presenta ab certas resurreccions ortogràficas que no creyém oportunas, ara que ja son molts los qu' escriuhen lo catalá com á llengua moderna. Ab tot, la *Revista* té més un caràcter académich que popular. Entre altrás cosas, nos n' ha donat una que mereix l' agrahiment de tot catalá, y es la *Fi del Compte d' Urgell*, crònica inédita del sigle xv.

La escena catalana nos ha donat desde Janer escassos fruyts. En lo *Teatre Catalá* s' han estrenat *Lo Sant Cristo gros* de que 'ns ocupárem; y duas obras del Sr. Ferrer y Codina que més valía no haverlas donat al públich, es la una *Lo pare conveniencias* comedia en tres actes y l' altra la pessa *Aucells de paper*. En *Novetats* s' hi ha donat á conéixer algún autor novell ab alguna obra discreta pero que no es prou pera formar judici d' una nova personalitat. Las obras estrenadas en dit teatre son: *Viatge de boda*, juguè de A. Marxuach; *Las tauletas de torrat*, comedia dels Srs. Surinyach y Boy; *Servey de plata* comedia en tres actes del Sr. Figuerola Aldrofeu, *Caborias*, pessa del Sr. Brossa y Sangerman y *L' últim numantí*, obra del Sr. Sunyer y Bas.

Un fet de que 's deu pendre nota. A Perpinyá s' ha estrenat una comedia catalana de M. Saisset, titulada *Vinyas y donas*, y ha sigut molt ben rebuda pe 'l públich. M. Saisset es lo Vilanova de Perpinyá, sos quadros son perpinyanesos á tot serho. Fa un parell d' anys doná á l' estampa «Un pognat de catalanadas,» ahont hi han algunas composicions com «Un pey d' abril,» y «Un casament tramblant» que son de colorit justíssim y de molt bona sombra. Escriu lo catalá ab ortografía francesa y sos personatges usan lo llenguatge qu' ara 's parla al Rosselló.

Que 'l moviment regionalista comensa á pendres en serio fins pe 'ls que no hi simpatisan, pot veures pe 'l tema escullit per lo Sr. Sánchez Mogel al fer son discurs de entrada en la Academia de la Historia. Recomaném sa lectura pera ferse càrrech de lo que pot la passió en certs estudis històrichs.

REVISTA DE PERIODICHS

Se marcan solzament los articles que baix qualsevol sentit interessan las regions catalanas. La * indica los més notables.

BARCELONA.—*La Renaixensa*.—Folletí, fulls 1 á 5.—Las covas de Carme, per J. Calonge, pbre.—A la mort de la filla del felibre Roumieux, per J. Verdaguer, pbre.—Intima; Pobre Anaïs, per F. Bartrina.
—*La Ilustració Catalana*.—N.º 204, 15 de Janer.—La llengua catalana, per J. Colroleu.—S' atlota promesa (poesía), per P. d' A. Penya.—La fundació de Santa Isabel al Alguer, per E. Toda.—Una comedia catalana á Perpinyá, per J. Del-

- pont.—Intimas, per F. Bartrina.—La festa dels aucells, noveleta, per A. de Valldaura.—N.º 205, 31 de Janer.—La justícia catalana, per E. Toda.—A propòsit del renaixement de nostra literatura, per J. Forteza.—Consells (poesía), per M. Aguiló.—La festa dels aucells (acabament), per A. de Valldaura.
- Revista Catalana*.—N.º 1, Janer.—Un cop d' ull sobre 'l passat y present de la llengua catalana, per A. Rubió y Lluch.—La família catalana, per R. Durán y Ventosa.—Etimologia del adjectiu *Pregón*, per J. Segura, pbr.—Del patriotisme local, per J. Ixart.—Recorts catalans de Sardenya, per J. Collell, pbr.—Remors y armonías, per G. Vidal.—L' estel de l' alba (poesía), per J. Verdaguer, pbr.—N.º 2, Febrer.—La família catalana (continuació), per R. Durán y Ventosa.—La nostra tasca, per T. Thos y Codina.—Recorts catalans de Sardenya, (continuació).—Notes bibliogràfiques, per A. Rubió y Lluch.—Meditació (poesía), per A. d' Espona.—*Folletins*.—* La fi del Comte d' Urgell, (anónim del segle XV).—Sentències morals de Jafuda (segle XIII).
- L' Excursionista*.—Janer.—Llista dels objectes y obras exposats en la instalació de la «Catalanista» en la Exposició de Barcelona.
- La pagesia*.—N.º 1.—Avant y fora, per R. M. Catá de la Torre.
- La España Regional*.—N.º 34, Janer.—El derecho regional y la codificación civil, per M. Ripollés.—Antigüedad del regionalismo español, per J. Romani y Puigdemogolas.—La riqueza de Cataluña, per P. Estasén.—N.º 35, Febrer.—Reclamaciones que ha promovido la publicación del llamado Código civil de España.—El derecho regional y la codificación civil (conclusió), per M. Ripollés.—* Los marinos italianos en España (continuació), per E. Tadini, traduït per J. R. G.—La riqueza de Cataluña (continuació), per P. Estasén.
- DÉNIA.—*El Archivo*.—Janer.—Saco de la Morería de Valencia en 1455, per F. Danvila Collado.—Hijos ilustres de Sueca, per J. B. Granell.
- GERONA.—*Revista de Gerona*.—Janer, n.º 1.—Tipógrafos y bibliópolas gerundenses, per A. Gifre.—La estatua de Carlomagno, el códice del Apocalipsis y el tapiz del Génesis de esta Catedral, per E. C. Gisbal.—B. Frígola, per J. Pedrell.—Febrer, n.º 2.—Benito Mercader, per C. Pirozzini.—* Miscelanea histórica, per E. C. Girbal.
- MADRID.—*Revista Contemporánea*.—Febrer, n.º 318.—Las capitales catalanas (Lérida, Gerona, Tarragona), per E. Serrano Fatigati.
- La España Moderna*.—N.º 1, Janer.—* Estudio etimológico y comparativo (Cancelli, cancell, canceller, cancellería, cancelar, cançar, callar, callant, cantívol), per J. Balari.—La literatura catalana en 1888, per J. Sardá.—Movimiento literario en Valencia en 1888, per T. Llorente.—N.º 2, Febrer.—La sociedad catalana en tiempo de los Condes de Barcelona, per J. Coroleu.—Bodas de oro, per L. C. Viada.
- MAHÓ.—*Revista de Menorca*.—N.º 7, Janer.—Algunas mejoras en Ibiza, per J. Clapés.—N.ºs 8 y 9, Febrer y Mars.—* Monumentos epigráficos de las islas Baleares, per D. E. Hübner.
- PALMA DE MALLORCA.—*Boletín de la Sociedad Arqueológico-Luliana*.—Febrer, n.ºs 93 y 94.—Oraciones catalanas antiguas: L' Ave María posade en rims, per G. Ll.—Colección de leyes suntuarias, per D. E. K. Aguiló.
- PARÍS.—*Revue de Géographie*.—N.ºs de Febrer y Mars.—Barcelone, per J. de Crozals.

- REUS. — *La Veu del Camp*. — N.º 5. — Discurs inaugural de la «Associació Catalanista», per lo president B. Tarroja.
- *Lo Somatent*. — N.º 760. — La ensenyansa de la llengua nativa per J. Gual. — N.º 771. — Som catalans, per C. Vidal. — N.º 788. — Los exemples històrichs de la autonomia, per J. N. Roca.
- SABADELL. — *Lo Catalanista*. — N.ºs 80 y 51. — (Varis articles interessants sobre 'l nou còdich civil).
- SANT MARTÍ DE PROVENSAIS. — *L'Arch de Sant Martí*. — N.º 373. — En Narcís Monturiol, per V. Balaguer. — N.º 379. — Lo regionalisme en la nació. — Los antecedents històrichs de la autonomia de Catalunya, per J. N. Roca.
- VICH. — *La Veu del Montserrat*. — N.º 7. — L'article 15 del nou còdich civil.
- VILANOVA Y GELTRÚ. — *Boletín de la Biblioteca-Museo Balaguer*. — Febrer. — Cabanyes traductor del Tasso, per M. Creus Esther.

BIBLIOGRAFIA

DE LOS MUCHOS SUCESOS DIGNOS DE MEMORIA QUE HAN OCURRIDO EN BARCELONA Y OTROS LUGARES DE CATALUÑA. — *Crónica escrita por MIQUEL PARETS entre los años de 1626 á 1660. Tomo I. — Comprende desde el 26 de Marzo de 1626 hasta el 23 de Julio de 1640.* — Un vol. de 22×16 centimetr., XXVIII—440 págs. y un autógrafo, formant lo Tomo XX del *Memorial histórico español* que publica la R. Academia de la Historia. — Madrid. Imprenta y fundición de Manuel Tello. 1888. 5 ptas.

Cada vegada que 's té noticia de la publicació d' un nou *cronista* de nostra terra, que no n' es escassa, es ocasió de goig per tot bon catalá. Doblement interessant deu ser quan, com aquesta volta, la época historiada es una de las més críticas y tristas per que ha atravesat Catalunya; aixó es, lo reynat de Felip IV de Castella.

Lo MS. que ha servit d' original pera aquesta primera impressió és una traducció castellana, coneguda per *Crónica del Espadero*, que forma part de la rica biblioteca de D. Pasqual de Gayangos.

Gracias á la diligencia dels Srs. V[íctor] B[alaguer] y C[elestí] P[ujol] y C[amps] que firman la *nota preliminar*, se sab que dit MS. anónim, es una traducció feta tal volta per lo mateix autor, de un original catalá de quin primer llibre ne posseheix una copia lo Sr. M. Aguiló y Fuster, bibliotecari de nostra Universitat, que diu en la portada: «Es estat escrit lo present llibre tot de ma de Miquel Parets, assahonado, comensantlo á escriure de edat de 16 anys, y ha anat continuant tot lo que ha passat en Bar[celon]a y demás llochs de Catalunya...» Lo segon llibre 's guarda en la Biblioteca Universitaria, porta la signatura: Arm.º II, 1, 16 y comensa: «Llibre segon ahont se van continuant los sucesos de Catalunya. Particularment de tot lo sucseyt en Barcelona, diada per diada, comensant al 15 de Agost any 1645.»

Los que han dirigit la publicació del darrer tomo del *Memorial histórico Español*, se desentenen de descriure los MSS. que contenen los veritables originals en catalá,

escrits de ma de Parets, y que, com hem dit, se guardan á Barcelona. Nosaltres som més de parer de que dits senyors no 'ls han consultat ni vist sisquera, y aixó ho podrém comprovar valentnos solzament del llibre segón que per estar en depòsit públich, es de més fácil comprobar.

Dit MS. en foli consta de 180 folis útils, y, després d' alguns en blanch, se llegeixen en la darrera plana algunas anotacions de ma de Parets. Per curiositat transcriurém part de la primera: «Dilluns als 6 de Janer. 1653, me casí tersera vegada (que les dues vegades primeres ja están continuades en lo llibre primer de aquestes materies al últim del dit llibre) dich me casí ab Marianna Corbera viuda de Joseph Corbera fuster...» Per aquest estil van seguintne d' altrás marcant los naixements dels fruyts d' aquest matrimoni. ¿Perqué, donchs, los Srs. V. B. y C. P. C., se donaren, com ells confessan, lo penós treball de recorrer arxius parroquials en busca dels datos biográfichs. més precisos, quan lo mateix cronista 'ns los dona abundants en los llibres de son original catalá de que ells fan esment?

Si haguessen examinat l' original de que parlan, hagueran vist que algunas vegadas las fetxas dels datos per ells donats en la *nota preliminar* no sempre concordan ab las que en Parets mateix escrigué á la fi de sos dos llibres. P. e. los fills del tercer matrimoni que dits senyors posan en una nota en la pág. XX en las fetxas següents: Mariana, 22 Octubre 1653; Jaume, 10 Febrer 1656; Rafel, 18 Juliol 1658; lo cronista 'ls posa 'ls días 18, 6, y 14 dels mesos respectius.

Los mateixos Srs. que han dirigit la publicació, han fet curiosas investigacions sobre la vida de Parets, que donan en la *nota preliminar*; y acompanyan aquest primer tomo de XII *apéndices* en los que s' insertan 176 documents á quin més interessant y útil pera 'l mellor coneixement de la época historiada pe 'l modest *assahonador*. Han tingut la bona idea de publicar autógrafa una carta dirigida als *Deputats del Principat de Cathalunya*, per un quefe dels paysans sublevats que s' anomena *Capitá General del Exercit Christiá*, document tret del Arxiu de la Corona de Aragó.

¿Perqué no 's donava també, ja que 's podia, l' autógrafa del humil narrador Parets?

La *crónica* se llegeix ab gust é interés; la sobrietat y senzillesa ab que está escrita, la imparcialitat ab que tracta las escenas de Barcelona y la mort del de Santa Coloma, fan que 'l lector simpatise ab l' obra tot seguit.

La importancia histórica dels fets que tracta aquest llibre no se sab com encarrir-la; un sens nombre de detalls desconeguts, prenen tó y relleu, gracias á la curiositat del modest cronista que anava sempre darrera 'ls grupos en aquella época turbulenta. Esperém que en los dos volúms que faltan, sent l' autor ja més home, descriurá ab interessants tochs la horrorosa peste del 1651, entre altres remarcables successos.

NOTICIA DE UNA NECROPOLIS ANTE-ROMANA DESCUBIERTA EN CABRERA DE MATARÓ (BARCELONA) en 1881 per JUAN RUBIO DE LA SERNA.—Madrid. Imprenta y fundición de Manuel Tello.—1888.— Ocupa de la pág. 672 á la 788 del tomo XI de las *Memorias de la Real Academia de la Historia*, y va acompanyada de 10 láminas litografiadas. Format: 28 X 20 centímetros, 10 '50 ptas.

D' una manera plana y senzilla l' afortunat propietari de la finca *Rodón de l' hort* á Cabrera, dona compte de las interessants troballas que s' hi han fetas, co-

mensant son treball per una descripció detallada de las mateixas, agrupant los objectes en seccions pera ferne més fácil llur estudi. En la segona part s' ocupa de la época de las ruinas y del poble á que debían pertáner. En los *apéndices* s' hi insertan curiosos documents, com las consultas fetas á M. Lenormand y Mr. Birch y llurs respostas, y las actas de las visitas que feren á las coleccions del Sr. Rubio las duas associacions d' excursions de Barcelona. No sabem veure perque tots los documents s' han traduhit al castellá, varias vegadas sens expressar en quina llengua está concebut l' original.

La *memoria* que 'ns ocupa no es una obra d' arqueólech. Lo mateix autor confessa en la pág. 75 que á l' época dels descubriments de Cabrera se trobava «exento ó poco menos de conocimientos arqueológicos.» Aquesta franquesa excusa las pocas taras que s' hi notan.

Acompanyan la obra deu láminas molt ben deixadas, que representan vasos, plats, armas y altres objectes descrits tots en lo text.

En la impressió han escapat algunas erradas qu' es sensible no s' hajan esmenat al final del llibre.

LA ARQUEOLOGÍA DE ESPAÑA por el Doctor D. Emilio HUEBNER, Comendador de número de las Reales y distinguidas órdenes españolas de Carlos III y de Isabel la Católica...—Barcelona, tipo-litografía de los Sucesores de Ramirez y C.², pasaje Escudillers, 4.—1888.—Un vol. de 25 X 17 centimetr. y X—298 págs., 8 ptas.

Fruyt del concurs Martorell, es la notable obra del Dr. Hübner, lo sabi autor del según volúm del «Corpus Inscriptionum latinorum» que es «Inscriptiones Hispaniæ latinæ».

Lo llibre está fet ab molt método y pot passar com á obra de text pera qui 's vulga dedicar á l' estudi de lo que s' tracta. L' autor estudiá solzament la época clásica (en lo sentit alemany), ó sia fins á l' acabament de la dominació romana, ¿perqué, donchs, ha donat un títol tan general á la obra que ve de publicar? O be ¿perqué no especificava dessota 'l títol «La Arqueología de España» lo período únich que 's proposava estudiar?

Divideix la obra en cinch parts. Pera posarse en bon punt y conéixer lo territori espanyol en lo concepte dels antichs, dedica las dos primeras als «Geógrafos» y als «Historiógrafos,» donant sempre atinadas notas bibliográficas en que 's fá tria de las mellors edicions á consultar. Las altras tres comprenen una noticia justíssima de las «inscripciones», «monedas» y «monuments» que del período romá 's troban en las regions espanyolas.

La obra ha sigut feta ab bons fonaments. Son autor está enterat de tot lo que se ha escrit á propòsit de lo qu' estudiá, y dona per guía al lector l' inmens caudal bibliográfich que posseheix.

L' HEREU NORADELL. *Estudi de familia catalana per* CARLES BOSCH DE LA TRINXERÍA.—*Barcelona. Imprempta «La Renaixensa», Xuclá, 13, baixos. 1889.*—Un vol. de 20 X 12 centimetr. y 271 págs., 3 ptas.

En poch temps lo Sr. Bosch de la Trinxería se ha donat á conéixer ab tres llibres. Los dos primers van ser un arreplech de tot lo que havia escrit y que estava escampat en varias revistas y periódichs; lo darrer vol ser una novela ab tota forma. Desde que l' autor comensá á enviar treballs pe 'l *Bulletí de la Associació d' Excursions Catalana*, lo públich simpatisá ab sos escrits. Y fou perque 'l sabor pyrinaych hi vessa, perque se sent la flayra de las flors de camp en sas páginas y s' hi respira l' alé sanitós de la naturalesa.

Mes l' autor á passat de la senzilla narració y del paisatge pyrinaych, á l' estudi dels assumptos serios de la vida y á fer una obra de conjunt, pintant caràcters y y analisant passions. A posat una inscripció damunt lo titol de la obra que diu: «Lluytas de la vida» (lo mateix que fa George Ohnet ab sa colecció de novelas «Les batailles de la vie») ab lo que 's compromet á fer altrás obras per l' estil d' aquesta.

«L' hereu Noradell» enclou un assumpto important y pera esser ben desenrotllat y estudiat se mereix que 's fassa ab molt compte, que 's tinga molt pensat y que un cop fet lo quadro general, se procedesca á la distribució de capítols pera que 's mantinga aquella gradació natural á fi de que tots los personatges vajan obrant segons llur temperament demana y esclarescan la trama fins á ternemarla.

Al nostre concepte «L' hereu Noradell» se ressent, tot sent una novela bona, d' esser fet ab precipitació. Hi han trossos fácils y fins d' hermós estil, en cambi n' hi han de molt descuydats. Moltas vegadas sembla que, escudantse ab separar sovint párrafos ab *«»*, s' hi diu lo que va rajant y hi han capítols que per llur varietat é interrupcions, pareixen mosáichs.

Aixó son taras petitas, pero dol que hi sigan, ja que sense ellas, la novela, que ara 's llegeix ab fruhició, fora potser una obra de cop d' ala.

No cal dir que totas las qualitats que fan apreciable al Sr. Bosch de la Trinxería, avaloran son darrer llibre; es fet ab cor franch y noblesa y sa lectura pot fer bons sectaris á la causa catalana.

Creyém que 'ls llibres com aquest son los destinats á ferse populars á Catalunya.

J. IXART. EL AÑO PASADO. *Letras y artes en Barcelona.* — *Barcelona. Librería Española de López, 20, Rambla del Centro. 1888.*—Un vol. de 19 X 12 centimetr. y 390 págs., 3 ptas.

Lo Sr. Ixart acaba de publicar son quart volúm de la serie d' anuaris que ve donant á la estampa, de desde l' any 1886, ab lo titol de «El año pasado.» Lo nou llibre resulta interessant y ben escrit, però un xich capritxós y parcial en los assumptos que tracta. Per sa lectura ha d' esser impossible á un foraster formarse cabal idea de tot lo important que ha succehit á Barcelona durant l' any anterior. Son plan es defectuós ó millor dit careix d' ell, sustituhintlo (dintre de dos grans agrupacions

que forma) per l' orde cronològich en que ha anat produhint sos articles lo Sr. Ixart. Veritat es que aqueixos solen tractar d' assumptos d' actualitat y en tal concepte ja la successió de fetxas es cert orde indirecte, però com aqueixos articles son fills de la impresió del moment sent escrits pera diversos periòdichs més que pera formar després verdaders capítols de llibre, resulta que una part d' aquest més que anuari sembla un recull de treballs del mateix autor ab los quals forma ara un volúm, simplement pera que no 's perdin.

Com á conseqüència d' aixó si 's considera 'l llibre com lo que deu esser, es á dir un anuari, se nota que passen al autor per alt molts fets, ressentinsen sobre tot la ressenya del moviment literari de Barcelona en l' any. Aixís no 's parla per exemple de la publicació de *Pàtria* de Jacinto Verdaguer, *De tots colors*, de 'n Narcís Oller ni de *Faume* de 'n J. Pin, importants fets bibliogràfichs del any en Catalunya. Tampoch s' estudia ab detenció la tragedia *Mar y cel* de Guimerá sobre la qual no arribém á saber la opinió detallada del Sr. Ixart, sino que sembla que al arribar á ella deposa sas armas de crítich minució, pera passar de llarch dihent sols un parell de generalitats. De altrás obras catalanas y de varios fets deixa de parlar-se també mereixent uns y altres menció en un llibre que com lo present es l' únich anuari que tenim del moviment literari y artístich de Barcelona. En resúm lo volúm nos sembla un dels més fluixos de la serie per sas deficiencias, sent lo millor d' ell l' estudi sobre la Exposició Universal, que sembla haver absorvit totas les forsas esmersadas en la composició del llibre.

BILDER UND TRAÜME AUS SPANIEN. *Reiseerinnerungen von HANS PARLOW.*—
Leipzig 1889. B. Elischer Nachf.—Un vol. de 20 X 14 centimetr. y XX—370 pág.

Entre 'ls llibres que baix un títol romántich y que á res compromet, massa sovint se publican al extranger sobre Espanya, mereix ferne esment lo darrer de H. Parlow. No es aquesta la primera volta que son autor se ha ocupat de nostra península; l' any passat publicá á casa del mateix editor una altra obra: «Kultur und Gesellschaft im heutigen Spanien» (Kultura y Societat en la Espanya de nostres días).

Parlow no fa llibres de sabi alemany ni tan sols de curios que observa lo que veu, pren nota de sas observacions y fa després obras d' alguna utilitat pera qui vulga tenir idea del país descrit. Parlow no es més qu' un *homme d' esprit*; s' adona de lo que vol, una friolera li dona lloch á varis párrafos bonichs y deixa estar moltes cosas que valen més la pena. Lo sol títol del nou llibre (Quadros y Somnis de Espanya) fa desconfiar. Un no espera més qu' un llibre com tants n' hi han, lleugers, superficials y que á costa del país que recorren fan epissodis noveleschs de molt color y poca solta. Parlow no ho ha fet aixís; al fullejar sa obra 's veu que coneix be lo que tracta; pero 's coneix també que es capas de sacrificarho tot pera fer una bona frase ó un párrafo ben rodó y elegant. Ab tot, son llibre está esmaltat de atinadíssimas observacions y tochs molt justos. En lo capítol que destina á Barcelona, poch hi ha que tinga relleu suficient pera pendren nota. Es, en resúm, un llibre ben escrit, quina lectura delecta mes no aprofita.

NOVAS

No trobém just lo que han resolt á Valencia, no deixant concórrer sinó artistas valencians pera la erecció del monument á Ausías March que en aquella ciutat se projecta. Ja que nostre gran poeta era valenciá, está molt posat en rahó que se l' hi aixequi un monument en sa ciutat natal; però no deu oblidarse que era de *nació catalá* y que la gloria 'ns pertany á totas las regions que en temps de Ausías estavan estretament unidas y que, com á honrosa deixa d' aquella época ditxosa, parlém totas encara una llengua mateixa. La escola poética de Valencia es filla de la de Barcelona, com Ausías descendía de Jacme March. En lloch s' han cuydat tan poch de nostre primer poeta del sigle xv com á la ciutat ahont nasqué; mentres aquí hem fetas tres edicions de sas obras dins l' espay de trenta anys, y l' hi han dedicat estudis especials en Rubió y Ors, catalá y en J. M. Quadrado, de Mallorca; y ab tot y guardarse á la ciutat del Cid lo *testament é inventari dels bens* de Ausías, ha sigut un catalá de Fransa, M. A. Pagés, qui 'ls ha donat á llum enters per primera volta. L' acte egoista de la comissió no 's fa per cert digne d' aplauso.

—S' ha publicat recentment á Londres, á casa W. H. Allen & Co, una novela de G. Drage baix lo títol de *Cyril*. La tal novela es *thoroughly english*, y 's conclou á probar que no hi há al món nació, ni poble, ni carácter com Inglaterra. Ditxosos los pobles que guardan tantas ilusions. La obra tindria aquí poch lector, però s' hi veu en son autor un home de vastíssima ilustració y de molt criteri per l' estudi del carácter y costums dels pobles.

Lo que fins aquí portém dit, no té altre objecte que traduhirne algún párrafo pera 'l bon regiment de nostras lectoras. En la plana 80, dos subjectes están parlant d' una aventura amorosa bastant original que succehí á l' un d' ells estant á Barcelona, y després de dir qu' es una de las ciutats més ben situadas y de las més nobles del món, la Atenas dels catalans, de incomparable bellesa, y de ferne una exuberant descripció vista desde 'l Tibidabo, diu que estavan «lo Passeig de Gracia y la Rambla plens d' hermosuras catalanas que venían á passejar llurs graciosas caras y elegants vestits á la frescó de la tarda.» Y més endevant afegeix: «¿heu vist en lloch tantas noyas macas com á la Rambla en una tarda (cap al tart) de Juny?» y son interlocutor contesta: «No crech que ho haja vist may.»

—La circumstancia de tenir lloch lo día 24 del corrent la festa organizada per la comissió executora de la medalla commemorativa del premi concedit á D. Frederich Soler per la Academia Espanyola, nos ha decidit á dedicar part d' aquest número al fecundo autor dramátich publicant son retrato y la reproducció de la *medalla*.